

Bava Metzia (74a)

— **An identification mark effects acquisition** on a barrel of wine. — **Rav Pappi said in the name of Rava:** אָמַר רב פּפּי מְשַׁמֵּיה דְרַבָּא

— **In regard to what law** does it effect acquisition? — לְמַאי הִלְכְתָא

— **To effect actual acquisition.** — **Rav Chaviva said:** רַב חַבִּיבָא אָמַר לְמַקְנֵי מַמְשׁ רַבְּנָן אָמְרֵי

— **To effect acquisition** to the extent that the retracting party must **take upon himself** the court's censure known as *mi shepara*. — לְקַבּוּלֵי עָלֵיהּ מִי שְׁפָרַע

— **And the halachah is** — **that making an identification mark is** binding only **to** the extent that the retracting party must **take upon himself the mi shepara** censure in accordance with the opinion of the Rabbis. — **But in a place where they have the custom that it effects actual acquisition** — **they do indeed acquire by it.** — וּבִאֲתָרָא דְנִהְיִגוּ לְמַקְנֵי מַמְשׁ קִנּוּ

Sanhedrin (Mishnah 23a)

— **This litigant may disqualify the judge** selected by that litigant, **and that litigant ~may disqualify the judge** selected by this litigant. — זֶה פּוֹסֵל דִּיֵּינוּ שֶׁל זֶה וְזֶה פּוֹסֵל דִּיֵּינוּ שֶׁל זֶה

— **This litigant can disqualify witnesses** brought by that litigant, **and that litigant can disqualify witnesses** brought by this litigant. — זֶה פּוֹסֵל עֵדָיו שֶׁל זֶה וְזֶה פּוֹסֵל עֵדָיו שֶׁל זֶה

Sanhedrin (Gemara 23a)

The Gemara questions the right of the litigant to reject a judge:

— **Is it then in [a litigant's] power to disqualify judges** arbitrarily?!

— **The Mishnah teaches** the law for a case in which the first litigant chooses as his judge a member of **the courts of Suria**. Since such a judge, while technically qualified, is not knowledgeable of judicial law, the other litigant may refuse to be tried by him. A knowledgeable judge, however, may not be arbitrarily rejected. — אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן

מנהג הסוחרים

שו"ת מהרש"ד (ב, רכט) - הדבר ידוע שבעניני הקניות והסחורות וכל עניני משא ומתן שנהגו הסוחרים בעסקיהם יש לנו ללכת אחרי מנהגיהם אפילו בסתם מנהג, ועוקר דין, נלמד מהא דאמר ר' פפא פרק איזהו נשך, האי סיטומתא...

חידושי ר' עקיבא איגר (סי' ג) - על מחלוקת בין תובע לנתבע, אחד אומר שרצונו להתדיין בדין תורה ואחד אומר שאין לו להתדיין אלא בפני אחרים שכן הוא מנהג המקום שנעשה בו העסק הדין עמו כיון דבמקום שנעשה העסק יש מנהג להתדיין כפי דרך הסוחרים ולא כפי דיני תורה מנהג מבטל הלכה והביא דסיטומתא.

שו"ת בעי חיי (ח"א כרך ב, קנח) - בנידון דידן אין הולכין אחר מנהג בזה משום דהוי מילתא דאיסורא דאסור לדון בערכאות משום לפנייהם ולא לפני גוים אמר רחמנא... לא התיר מהרש"ד ללכת לדון לפני ערכאות חלילה לפה קדוש יאמר דבר זה שזהו עילוי יראתם אבל מה שכתב הרב שם הוא ענין אחר, שיהיה מנהג אותו מקום שלא לדון בעסקי משא ומתן כפי דין תורה שאם היו דנין רק על פי התורה לא היה קיום והעמדה להם אלא היו דנים על פי מנהג הסוחרים כפי נימוסיהם וכפי תקנותיהם, וכל זה היו דנין אפילו בדיני ישראל על פי המנהג... וזה פשוט למתבונן בדברי הרב ז"ל שלא הוזכר בדבריו בכל אותה תשובה ערכאות אלא לדון בדין הסוחרים.

ערכאות שבסוריא

שו"ת הרשב"א (ב, רצ) - במקום שאין אפשרות להעמיד דיינים מומחים שבקיאים בדין תורה ובהלכה, וללא מערכת משפטית נמצאו הולכים לערכאות של נכרים, יכולים בני העיר לקבל על עצמם ולמנות כבית דין כאלו שאינם מומחים ובקיאים בתורה.

רמ"א (ח, א) - עיירות שאין בהם חכמים הראויים להיות דיינים או שכולם עמי ארצות וצריכים להם דיינים שלא ילכו לפני ערכאות של עכו"ם ממנים הטובים והחכמים שבהם אף על פי שאינם ראויים לדיינים, וכיון שקיבלום עליהם בני העיר אין אחר יכול לפוסלם וכן כל ציבור יכולים לקבל עליהם בית דין שאינו ראוי מן התורה.

חזון אי"ש (סנהדרין טו, ד) - ואף על גב דליכא ביניהם דין שידון על פי משפטי התורה ומוכרחים להמנות בעל שכל לפי מוסרי האדם אינם רשאים לקבל עליהם חוקי עמים או לחוקק חוקים שהשופט כל דין שלפניו לפי הנראה אליו זהו בכלל פשרה ואין ניכר הדבר שעזבו מקור מים חיים לחצוב בורות נשברים, אבל אם יסכימו על חוקים הרי הם מחללים את התורה ועל זה נאמר אשר תשים לפניהם ולא לפני הדיוטות.

מאירי (סנהדרין שם) - ערכאות שבסוריא שלא היו בקיאים בדין תורה אלא דנים לאומד דעתם ובחוקים ונמוסים.

הרב ש. גורונטשיק (בדברי משפט ג, רי) - בסוריא היה תקדים לבתי משפט מסוג זה שכתבנו והקמתם על בסיס מדיני ארצי היא אפשרית וחוקית אם קבלום כל בני המדינה בדרך כלל.
הגרי"א הרצוג (שם) - יש לנו לתאר לעצמנו שהם לקחו את החוקים והנימוסים שיסודותיהם מהמשפט הרומאי או מהקודקס הרומאי-סורי שעדיין היה במציאות ואז הכריזו שאינם מקבלים אותם ח"ו על יסוד האבטוריטה של המחוקקים הסורים רומאים אלא מפני שהם בעצם מתקבלים על דעתם... ומסתבר שכוונתו [של המאירי] שתיקנו לעצמם על פי שכלם לבד דרכים וכללים משפטיים.

דברי משפט (ג, ריא) - על פי הבחנה זו של ערכאות שפועלות על פי שקול דעת ושכל ישר לערכאות שכפופות לפעול על פי מערכת חוקים ומשפטים כערכאות משפטיות אזרחיות יש לקבוע שבית דין לעבודה שפועל על פי כפיפות למערכת חוקים ומשפטים נכרים אין לדמותו לערכאות שבסוריא. [עי' משפט אליהו ח"ב.]

ציץ אליעזר (יא, צג) - בכגון נידוננו י"ל דגם הבעל כנסת הגדולה יודה שמותר כי בנידון שם המדובר הוא שדנים בדיני הערכאות... אבל בנידוננו הרי לא התנו בחוקה שפקיד המוסמך ידון ויכריע לפי מערכת חוקים קבועים משלהם בערכאותיהם אלא מסרו לידו הסכמות להכריע ולפסוק בכל סכסוך של שכני בית משותף כפי מומחיותו ושיקול דעתו.

דרכי חושן (עמ' כד) - ואם פוסק לפי שיקול דעתו לקבלו במקרה פרטי שרי, ולקבלו כבורר קבוע בעיר לכאורה במקום שאין מומחין מותר ואפשר דאפילו מקום כמו הבורסה של היהלומים חשוב כאין מומחים... והכריע הג"ר נסים קרליץ שליט"א להתיר בזה.

דינא דמלכותא דינא

שו"ת הרשב"א (ו, רנד) - כל הסומך בזה לומר שמותר משום דינא דמלכותא דינא טועה וגזלן הוא וגזילה ישיב.

שו"ת הרשב"א (ג, קט) - דינא דמלכותא אמרו דינא דמלכא לא אמרו אלא כמו שאנו יש לנו משפטי מלוכה כמו שאמר להם שמואל לישראל דמלך מותר בו.

רמ"א (שסט, יא) - לא אמרינן דינא דמלכותא אלא בדבר שיש בו הנאה למלך או שהוא לתקנת בני המדינה אבל לא שידונו בדיני עכו"ם, דאם כן בטלו כל דיני ישראל.
סמ"ע (שסט, כא) - אפילו אם גזר מלך בהדיא לילך בתר דיני ערכאות דאין על דייני ישראל לקיים זה מכח זה דעלינו לקיים מן הדין דינא דמלכותא דעל כזה לא אמרו אלא על דברים מחוקי המלוכה.